

УДК 636.1.034
© 2017

Т.А. ЮСЮК,
аспірант

ДИНАМІКА РОСТУ ЛОШАТ
НОВООЛЕКСАНДРІВСЬКОЇ
ВАГОВОЗНОЇ ПОРОДИ

Національний університет
біоресурсів і природокористування
України
E-mail: tanyayus@ukr.net
вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ

Розглянуто динаміку основних промірів лошат від народження до 6 місяців. Для оцінки росту лошат новоолександрівської вагОВОЗНОЇ ПОРОДИ запропоновано рівняння промірів. За цей період життя проміри лошат збільшилися: висота у холці в 1,3 раза; коса довжина тулуба в 1,4 раза; обхват грудей – 1,6 раза; обхват п'ястка – 0,15. Жива маса лошат за півроку збільшилася в 3,9 раза, індекс масивності в 1,2 раза, індекс формату – в 1,1. Доведено, що між ростом лошат, надоями та жирністю молока кобил існує взаємозв'язок. Між надоями і промірами лошат установлюється висока множинна кореляція: $r = 0,79$ з вірогідністю $F_{(1, 22)} = 37,347$; $p < 0,05$. Жирність молока має вірогідний множинний кореляційний зв'язок з промірами лошат: $r = 0,62$; $F_{(1, 22)} = 13,750$; $p < 0,01$.

Ключові слова: лошата, проміри, індекси будови тіла, ріст, надої, жирність молока.

Постановка проблеми. У світі конярства прийнято вимірювати лошат у 3 доби після народження і зі 6-го місяця кожні півроку. У молочному конярстві за ростом лошат можна визначити й продуктивність кобили.

За прийнятою в Радянському Союзі технологією лошата підлягали вимірюванню, а в деяких випадках і зважуванню, у віці 3, 6 днів, 1, 3, 6 місяців, однорічному і півторарічному віці. Порівнюючи показники молодняку по розроблених експертами по породах контрольних шкалах, спеціалісти господарств оцінювали відповідність годівлі та утримання тварин нормативним вимогам. Недостатньо розвинених лошат забезпечували іншим раціоном годування [3].

Для повної зоотехнічної характеристики і контролю за розвитком коней вимірюють та зважують. Під час бонітування, занесення записів до держплемкниги, продажу племінних тварин у межах країни та поставки на експорт, а також купівлі за кордоном коней оцінюють за чотирма промірами:

висотою у холці, косою довжиною тулуба, обхватом грудей та обхватом п'ястка. Їх визначають у сантиметрах мірною палицею та рулеткою.

Для обліку росту лошат зважують і беруть проміри на 3-тю добу після народження, далі у віці 6 місяців; 1 року; 1,5; 2; 2,5; 3 та 4 роки. Показники маси та промірів лошат порівнюють з даними контрольних шкал росту молодняку, які розроблені для коней різних порід. Інтенсивність росту визначають по промірах і живій масі [4, 7].

В Європі істотної уваги промірам у племінній роботі з напівкровними породами не приділяють. Заносячи до племінних книг дані про кобил та ліцензування жеребців, оцінюють перш за все, екстер'єр та тип, лише деякі племінні союзи проводять вимір коней, та й то обмежені проміром – висотою у холці. Значно рідше вимірюють обхват п'ястка. Вважають, що розвиток грудної клітини, наприклад, відбивається в оцінці за тулуб, а кістяка – в оцінці за кінцівки [3].

У перші місяці життя жива маса лошат збільшується кожного дня на 1–2 кг, залежно від породи; до 3-х місяців маса лошати збільшується утричі; у 6-місячному віці вона досягає 45 % маси дорослого коня; у річному віці – 62–65; у два роки – 85–90 % [3, 7].

Метою нашого дослідження було вивчити динаміку основних промірів лошат від 3-х діб після народження до 6 місяців; розрахувати шкалу промірів для молодняку новоолександрівської ваговозної породи; дослідити взаємозв'язок між ростом лошат і надоями та жирністю молока кобил.

Методи досліджень. Роботу проводили на племрепродукторі з розведення новоолександрівської ваговозної породи Дібрівського кінного заводу № 62. Проміри брали у 2015–2017 рр. від 42-х лошат дійних кобил новоолександрівської ваговозної породи.

Вимірювали лошат за чотирма показниками: висота у холці (*ВХ*), коса довжина тулуба (*ДТ*), обхват грудей (*ОГ*) та обхват п'ястка (*ОП*). Проміри визначали за стандартними зоотехнічними методиками [1, 2, 5]. На основі цих промірів обчислювали індекси формату, масивності і костистості [1, 4].

Масу лошат (кг) розраховували за формулою J.J. Levy [8]

$$M = OG^2 \cdot DT / 11877.$$

Враховували повну молочну продуктивність за лактацію.

Обговорення отриманих результатів. У табл. 1 наведено проміри жеребчиків і кобилочок віком від трьох діб до 6 місяців.

За досліджуваний період проміри лошат збільшилися: висота у холці – в 1,3 раза; коса довжина тулуба в 1,4 раза; обхват грудей – 1,6 раза; обхват п'ястка – 0,15. Жива маса лошат за 6 місяців зросла в 3,9 раза, індекс

1. Дані росту молодняку новоолександрівської ваговозної породи

Вік	Промір, см				Індекс, %			Жива маса, кг
	<i>ВХ</i>	<i>ДТ</i>	<i>ОГ</i>	<i>ОП</i>	формату	масивності	костистості	
Жеребчики, n = 28								
3 доби	98,6±0,41**	-	88,6*±0,61	12,5±0,05	-	89,8	12,7	52
1 місяць	105,6±0,38**	90,5±0,39	103,4*±0,43	13,5±0,05	85,7	97,9	12,8	80
2 місяці	111,6±0,40**	99,5±0,41	115,4*±0,45	14,5±0,04	89,2	103,4	13,0	107
3 місяці	117,0±0,39***	105,4±0,43	122,4*±0,43	15,5±0,04	90,5	104,9	13,3	128
4 місяці	122,4±0,41***	111,5±0,39	127,4±0,43	16,0±0,05	91,7	104,7	13,2	149
5 місяців	126,6±0,39**	117,5±0,40	132,4*±0,43	16,5±0,05	92,8	104,6	13,1	172
6 місяців	131,6±0,40**	124,5±0,39	139,5±0,65	17,0±0,05	94,6	106,0	13,0	203
Кобилки, n = 14								
3 доби	96,9±0,38	-	86,7±0,53	12,4±0,07	-	89,5	12,8	50
1 місяць	103,8±0,36	89,4±0,57	102,0±0,48	13,4±0,06	86,1	98,2	12,9	77
2 місяці	109,7±0,45	98,4±0,60	114,0±0,50	14,4±0,07	89,7	103,9	13,1	104
3 місяці	114,7±0,44	104,4±0,56	121,0±0,48	15,4±0,07	91,1	105,5	13,4	124
4 місяці	119,5±0,45	110,5±0,60	126,4±0,51	15,9±0,06	92,3	105,3	13,3	144
5 місяців	124,7±0,43	116,4±0,60	131,0±0,50	16,4±0,08	93,4	105,7	13,1	167
6 місяців	129,6±0,50	123,5±0,58	138,2±0,78	16,9±0,08	95,2	106,4	13,0	198
Середнє	131,1±0,34	124,1±0,33	139,1±0,51	17,0±0,04	94,7	106,1	13,0	200,5
* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.								

масивності – в 1,2 раза, індекс формату в 1,1 (з першого місяця життя осьовий скелет за нормальних умов у постембріогенезі росте інтенсивніше).

Індекси формату і масивності молодняку новоолександрівської ваговозної породи співпадають з індексами будови тіла молодняку російської ваговозної породи [6]. Дослідний молодняк поступається живою масою від російської ваговозної породи.

Динаміка зміни промірів лошат від народження до 6 місяців описується за такими рівняннями:

- висота у холці, см (рис. 1,а)

жеребчики
 $BX = 99,93 + 5,42 \times \text{вік, місяць};$ (1)

кобилки
 $BX = 98,09 + 5,35 \times \text{вік, місяць};$ (2)

- коса довжина тулуба, см (рис. 1,б)

жеребчики
 $DT = 85,14 + 6,57 \times \text{вік, місяць};$ (3)

кобилки
 $DT = 84,04 + 6,59 \times \text{вік, місяць};$ (4)

- обхват грудей, см (рис. 2,а)

жеребчики
 $OG = 94,58 + 7,95 \times \text{вік, місяць};$ (5)

кобилки
 $OG = 92,95 + 8,03 \times \text{вік, місяць};$ (6)

- обхват п'ястка, см (рис. 2,б)

жеребчики
 $OP = 12,82 + 0,75 \times \text{вік, місяць};$ (7)

кобилки
 $OP = 12,72 + 0,75 \times \text{вік, місяць};$ (8)

Варіації промірів лошат з віком вивчали залежно від надойв і жирності молока їх кобил: $r = 0,82; F_{(2,21)} = 13,49; p < 0,05.$

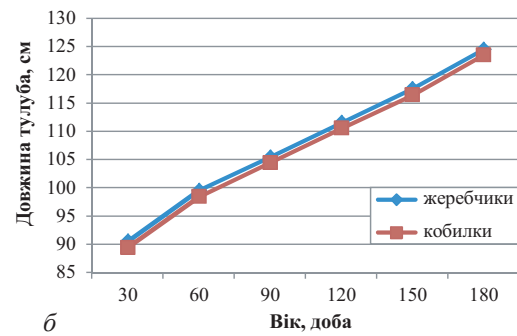
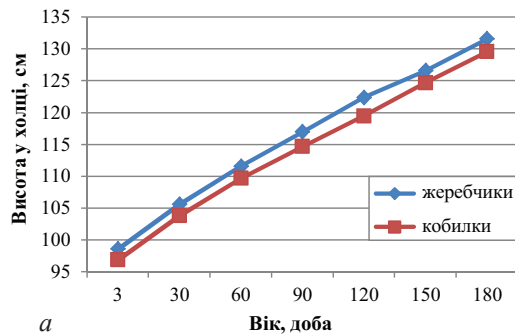

Рис. 1. Динаміка промірів жеребчиків і кобилки:
а – висота у холці; б – довжина тулуба

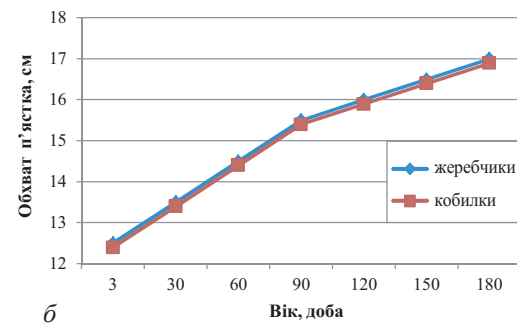
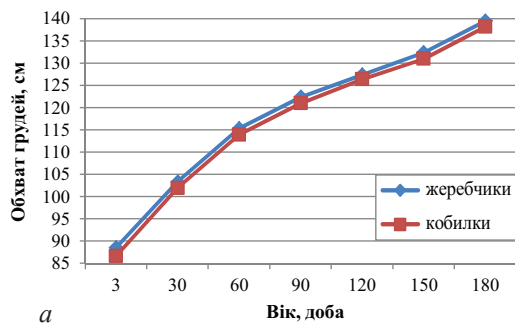

Рис. 2. Динаміка промірів жеребчиків і кобилки:
а – обхват грудей; б – обхват п'ястка

2. Хімічний склад молока кобил новоолександрівської вагвозної породи

Складові молока	Середні показники молока		
	$M \pm m$	Cv, %	Lim
Жир	0,31±0,025	16,0	0,24–1,92
Суша речовина	10,01±0,037	0,7	9,53–10,17
Білок	3,65±0,014	0,8	3,48–3,71
Лактоза	5,49±0,019	0,7	5,22–5,57
Мінеральні речовини	0,81±0,003	0,6	0,77–0,82

У табл. 2 представлено хімічний склад молока кобил Дібрівського кінного заводу і його ліміти.

Між надоями і промірами лошат існує висока множинна кореляція: $r = 0,79$ з вірогідністю $F_{(1, 22)} = 37,347$; $p < 0,05$. Жирність молока має вірогідний множинний кореляційний зв'язок з промірами лошат: $r = 0,62$; $F_{(1, 22)} = 13,750$; $p < 0,01$.

Таким чином, розрахована шкала росту молодняку новоолександрівської вагвозної породи від трьох діб до 6 місяців.

Запропоновані рівняння, що описують динаміку основних промірів екстер'єру лошат від народження до 6 місяців, можуть використовуватися для прогнозу показників основних промірів.

Доведено взаємозв'язок росту лошат з надоями і жирністю молока їх кобил.

Бібліографія

1. Дюрст У. Экстерьер лошади / У. Дюрст. – М.: Сельхозгиз, 1936. – 345 с.
2. Красников А.С. Экстерьер лошади / А.С. Красников. – М.: Сельхозгиз, 1957. – 352 с.
3. Политова М. Специфика оценки экстерьера лошадей спортивных пород / М. Политова // Золотой мустанг. – 2004. – № 5(43).
4. Практикум з конярства: навчальний посібник / [Б.М. Гопка, В.Є. Скоцик, П.М. Павленко та ін.]. – К., 2011. – 380 с.
5. Свиренко Т. К вопросу об определении живого веса лошадей / Т. Свиренко // Труды сельскохозяйственных опытных учреждений Северного Кавказа. – 1926. – 24 с.
6. Справочник по коневодству / [И.В. Анашина, Ю.П. Гусев, В.С. Ковешников и др.]; составитель Ю.П. Гусев. – М.: Колос, 1983. – 158 с.
7. Федотов П.А. Коневодство: учебники и учебные пособия для учащихся техникумов / П.А. Федотов. – М.: Агропромиздат, 1989. – 261 с.
8. Levy J.J. За матеріалами інтернету: Levy@cbnewsd.cb.att.; & The chronicle of the Horse. – 1992. – August 21.